

GS.TS. Nguyễn Thanh Phương
PGS.TS. Võ Nam Sơn - TS. Trần Thanh Điện

GIÁO TRÌNH
**PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU KHOA HỌC
VÀ TRUYỀN THÔNG**

(Scientific Research Methodology and Communication)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC CẦN THƠ
2026

LỜI GIỚI THIỆU

Nhằm góp phần làm phong phú nguồn tư liệu phục vụ nghiên cứu, học tập cho bạn đọc, sinh viên, học viên và nghiên cứu sinh, Nhà xuất bản Đại học Cần Thơ ấn hành và giới thiệu cùng bạn đọc giáo trình “Phương pháp nghiên cứu khoa học và truyền thông” (Scientific Research Methodology and Communication) do GS.TS. Nguyễn Thanh Phương; PGS.TS. Võ Nam Sơn và TS. Trần Thanh Điện biên soạn.

Giáo trình “Phương pháp nghiên cứu khoa học và truyền thông” (Scientific Research Methodology and Communication) gồm 8 chương: Giới thiệu; Định nghĩa và khái niệm; Tài liệu và phương pháp sử dụng trong nghiên cứu khoa học; Phương pháp thí nghiệm và phân tích số liệu; Phương pháp xây dựng đề cương nghiên cứu khoa học; Phương pháp viết báo cáo khoa học; Phương pháp trình bày báo cáo; Truyền thông kết quả nghiên cứu khoa học. Giáo trình được dùng làm tài liệu để giảng dạy học phần Phương pháp luận nghiên cứu khoa học và truyền thông kết quả cho tất cả các chuyên ngành thủy sản trình độ đại học và sau đại học.

Nhà xuất bản Đại học Cần Thơ chân thành cảm ơn các tác giả và sự đóng góp ý kiến của quý thầy cô trong Hội đồng thẩm định Đại học Cần Thơ để giáo trình “Phương pháp nghiên cứu khoa học và truyền thông” (Scientific Research Methodology and Communication) được ra mắt bạn đọc.

Nhà xuất bản Đại học Cần Thơ trân trọng giới thiệu đến học viên, sinh viên, giảng viên và bạn đọc giáo trình này.

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC CẦN THƠ

LỜI NÓI ĐẦU

Phương pháp luận nghiên cứu khoa học và truyền thông kết quả được xem là học phần quan trọng trong các chương trình đào tạo đại học và sau đại học (thạc sĩ và tiến sĩ). Học phần này giúp người học biết phương pháp vận dụng kiến thức được học vào thực hiện nghiên cứu khoa học và xa hơn là công bố các kết quả nghiên cứu góp phần tăng kiến thức cho mọi người và thỏa điều kiện để tốt nghiệp (trình độ tiến sĩ). Với người học trình độ đại học thì nghiên cứu là nội dung mới nhưng người học sau đại học thì là nội dung nâng cao vì đã thực hiện luận văn đại học và có thể đã tham gia các hoạt động nghiên cứu trong quá trình công tác trước khi học nâng cao trình độ.

Học phần về phương pháp luận trong nghiên cứu khoa học đã được đưa vào giảng dạy cho người học trình độ đại học và sau đại học gần như cho tất cả các ngành học khác nhau của Đại học Cần Thơ, và được dạy có tính đặc thù theo ngành học để người học dễ tiếp thu và thuận lợi khi áp dụng vào công tác nghiên cứu khoa học. Ở Trường Thủy sản, Đại học Cần Thơ thì học phần này được dạy cho tất cả các ngành trình độ đại học và sau đại học. Giáo trình này được biên soạn làm tài liệu giảng dạy chung cho các ngành thủy sản ở các trình độ khác nhau như đại học, thạc sĩ và tiến sĩ. Tùy trình độ người học mà người dạy chọn giới thiệu nội dung của giáo trình sao cho phù hợp.

Nhóm tác giả hy vọng Giáo trình “Phương pháp nghiên cứu khoa học và Truyền thông” (Scientific Research Methodology and Communication) sẽ là tài liệu học tập hữu ích cho sinh viên, học viên và nghiên cứu sinh cũng như cho những người làm nghiên cứu tham khảo.

NHÓM TÁC GIẢ

MỤC LỤC

Chương 1: GIỚI THIỆU	1
1.1 GIỚI THIỆU	1
1.2 CẤU TRÚC GIÁO TRÌNH	1
1.3 PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY	2
1.4 TÀI LIỆU THAM KHẢO NGOÀI GIÁO TRÌNH	2
Chương 2: ĐỊNH NGHĨA VÀ KHÁI NIỆM	4
2.1 KHÁI NIỆM VÀ PHÂN LOẠI KHOA HỌC	4
2.1.1 Khái niệm khoa học (science)	4
2.1.2 Khái niệm về nghiên cứu khoa học (Scientific research)	4
2.1.3 Phân loại nghiên cứu khoa học	6
2.1.4 Hoạt động nghiên cứu khoa học	7
2.2 PHÂN LOẠI ĐỀ TÀI, DỰ ÁN VÀ CHƯƠNG TRÌNH	8
2.2.1 Đề tài	8
2.2.2 Dự án	8
2.2.3 Chương trình	9
2.3 GIẢ THUYẾT TRONG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC	9
2.3.1 Giả thuyết (Hypothesis)	9
2.3.2 Giả định (Assumption)	10
2.3.3 Câu hỏi nghiên cứu (Research question)	10
CÂU HỎI ÔN TẬP	11
Chương 3: TÀI LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP SỬ DỤNG TRONG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC	12
3.1 GIỚI THIỆU	12
3.2 CÁC LOẠI TÀI LIỆU THƯỜNG DÙNG	12
3.2.1 Sách	12
3.2.2 Tạp chí khoa học	13
3.2.3 Báo cáo đề tài, dự án	18
3.2.4 Kỷ yếu hội nghị, hội thảo	18
3.2.5 Luận văn và luận án	18
3.3 PHƯƠNG PHÁP ĐỌC TÀI LIỆU	19
3.3.1 Phương pháp tìm tài liệu	19

3.3.2 Phương pháp đọc và tổng hợp tài liệu	20
3.3.3 Phương pháp lưu trữ tài liệu	22
3.4 PHƯƠNG PHÁP TRÍCH DẪN VÀ LẬP DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	22
3.4.1 Nguyên tắc trích dẫn tài liệu tham khảo	22
3.4.2 Phương pháp trích dẫn tài liệu trong bài viết	24
3.4.3 Phương pháp lập danh mục tài liệu tham khảo	25
CÂU HỎI ÔN TẬP	31
Chương 4: PHƯƠNG PHÁP THÍ NGHIỆM VÀ PHÂN TÍCH SỐ LIỆU	32
4.1 GIỚI THIỆU	32
4.2 MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP BỐ TRÍ THÍ NGHIỆM THƯỜNG GẶP	33
4.2.1 Bố trí hoàn toàn ngẫu nhiên (Completely Random Design, CRD)	33
4.2.2 Bố trí khối hoàn toàn ngẫu nhiên (Randomized complete block design, RCBD)	35
4.3 PHƯƠNG PHÁP XÂY DỰNG CÁC CHỈ TIÊU THU MẪU VÀ BẢNG CÂU HỎI TRONG NGHIÊN CỨU	36
4.4 PHƯƠNG PHÁP CHỌN MẪU	38
4.4.1 Chọn mẫu hoàn toàn ngẫu nhiên (Random sampling)	39
4.4.2 Chọn mẫu hệ thống (Systematic sampling)	40
4.4.3 Chọn mẫu phân tầng (Stratified sampling)	41
4.4.4 Chọn mẫu theo cụm (Cluster sampling)	42
4.4.5 Chọn mẫu nhiều giai đoạn (Multi-stage sampling – sample from the samples)	44
4.4.6 Phương pháp chọn mẫu phi ngẫu nhiên	45
4.5 CỖ MẪU TRONG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC	48
4.5.1 Xác định cỡ mẫu cho kiểm định tính đồng nhất (Uniform, Kolmogorov-Smirnov - K-S)	50
4.5.2 Xác định cỡ mẫu và sự ước lượng trung bình tổng thể	51
4.5.3 Cỡ mẫu trong kiểm định liên quan tới giá trị trung bình	53
4.5.4 Khả năng phát hiện sự khác biệt giữa giá trị trung bình	54
4.5.5 Xác định cỡ mẫu và ước lượng sự khác biệt giữa trung bình hai tổng thể	55
4.5.6 Sự chính xác và xác định cỡ mẫu trong kiểm định sự khác biệt giữa 2 trung bình (kiểm định sự khác biệt giữa 2 mẫu)	57
4.5.7 Độ chính xác và xác định cỡ mẫu trong phân tích phương sai	59
4.5.8 Độ chính xác và xác định cỡ mẫu trong so sánh 2 tỷ lệ phần trăm	64

4.6	MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP CƠ BẢN TRONG PHÂN TÍCH SỐ LIỆU	68
4.7	CÁC CHỈ SỐ TÍNH TOÁN PHỔ BIẾN	69
4.7.1	Giá trị trung bình (mean)	70
4.7.2	Độ lệch chuẩn (standard deviation, SD)	70
4.7.3	Độ lệch của sai số trung bình (standard error of mean, SE; SE = SD/ \sqrt{n})	70
4.7.4	Nhỏ nhất (minimum) – lớn nhất (maximum)	71
4.7.5	Hệ số biến thiên (CV)	71
4.8	MỘT SỐ “SAI LẦM” TRONG TÍNH TOÁN (XỬ LÝ SỐ LIỆU) TRƯỚC KHI PHÂN TÍCH THỐNG KÊ	72
4.8.1	Cách tính giá trị trung bình	72
4.8.2	Sử dụng số liệu gốc để tính giá trị trung bình và so sánh thống kê	73
	CÂU HỎI ÔN TẬP	75
	Chương 5: PHƯƠNG PHÁP XÂY DỰNG ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC	76
5.1	GIỚI THIỆU	76
5.2	ĐỊNH NGHĨA/KHÁI NIỆM VỀ ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU	77
5.2.1	Định nghĩa đề cương	77
5.2.2	Phân loại đề cương	77
5.2.3	Chọn đề tài nghiên cứu	78
5.3	PHƯƠNG PHÁP VIẾT ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU	79
5.3.1	Xây dựng đề cương tổng quát	79
5.3.2	Xây dựng đề cương chi tiết	82
5.3.3	Xây dựng đề cương luận văn (đại học và cao học) và luận án (tiến sĩ)	86
5.4	PHƯƠNG PHÁP ĐÁNH GIÁ ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU	89
5.4.1	Đánh giá đề cương tổng quát	90
5.4.2	Đánh giá đề cương chi tiết	92
	CÂU HỎI ÔN TẬP	95
	Chương 6: PHƯƠNG PHÁP VIẾT BÁO CÁO KHOA HỌC	96
6.1	GIỚI THIỆU	96
6.2	VIẾT BÀI BÁO KHOA HỌC	97
6.2.1	Yêu cầu của bài báo khoa học	97
6.2.2	Đặc tính của bài báo khoa học	98

6.2.3 Các bước chuẩn bị khi viết bài báo khoa học	98
6.2.4 Cấu trúc của bài báo khoa học	98
6.3 VIẾT LUẬN VĂN ĐẠI HỌC VÀ SAU ĐẠI HỌC (THẠC SĨ VÀ TIẾN SĨ)	107
CÂU HỎI ÔN TẬP	109
Chương 7: PHƯƠNG PHÁP TRÌNH BÀY BÁO CÁO	110
7.1 GIỚI THIỆU	110
7.2 BÁO CÁO TRỰC TIẾP (BÁO CÁO NÓI - ORAL)	110
7.2.1 Yêu cầu của báo cáo trực tiếp	110
7.2.2 Các loại diễn đàn khoa học	111
7.2.3 Đặc trưng của báo cáo trực tiếp (báo cáo nói)	112
7.2.4 Đặc trưng của người nghe	113
7.2.5 Cấu trúc hội nghị và thời gian báo cáo	114
7.2.6 Cấu trúc của báo cáo nói	115
7.2.7 Hình thức của báo cáo	115
7.2.8 Phương pháp tạo thu hút và giữ chú ý người nghe	116
7.3 BÁO TƯỜNG KHOA HỌC (POSTER)	117
7.3.1 Kích cỡ và hình thức báo tường	117
7.3.2 Cấu trúc báo tường	118
CÂU HỎI ÔN TẬP	120
Chương 8: TRUYỀN THÔNG KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU KHOA HỌC	121
8.1 GIỚI THIỆU	121
8.2 PHƯƠNG THỨC TRUYỀN THÔNG	121
8.3 ĐỐI TƯỢNG TIẾP NHẬN THÔNG TIN	122
8.4 CÁC DẠNG TRUYỀN THÔNG	122
8.4.1 Báo cáo tại các diễn đàn khoa học hay hội thảo	123
8.4.2 Bài báo khoa học	123
8.4.3 Tập huấn	123
8.4.4 Thông cáo báo chí	123
8.4.5 Họp báo	123
8.4.6 Sử dụng mạng internet (website, các mạng xã hội như Facebook, Zalo,...)	124
8.5 XÂY DỰNG PHƯƠNG ÁN TRUYỀN THÔNG	124
CÂU HỎI ÔN TẬP	125

TÀI LIỆU THAM KHẢO	126
PHỤ LỤC	128
Phụ lục 1: MẪU ĐỀ XUẤT ĐỀ TÀI	128
Phụ lục 1a. PHIẾU ĐỀ XUẤT ĐỀ TÀI THỰC HIỆN NHIỆM VỤ KH&CN (Cấp trường - Trường Đại học Cần Thơ)	128
Phụ lục 1b. MẪU ĐỀ XUẤT ĐỀ TÀI KH&CN CẤP BỘ	129
Phụ lục 1c. THUYẾT MINH ĐỀ TÀI KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP BỘ	131
Phụ lục 2: HƯỚNG DẪN TRÌNH BÀY LUẬN VĂN VÀ LUẬN ÁN TỐT NGHIỆP	136
Phụ lục 2a. HƯỚNG DẪN CHI TIẾT VỀ VIẾT VÀ TRÌNH BÀY LUẬN VĂN ĐẠI HỌC VÀ SAU ĐẠI HỌC	136
Phụ lục 2b. MẪU LUẬN VĂN MẪU ĐẠI HỌC	149
Phụ lục 2c. MẪU LUẬN VĂN ĐẠI HỌC	152
Phụ lục 2d. CÁCH TRÌNH BÀY BẢNG VÀ HÌNH	157
Phụ lục 3: MẪU ĐỀ CƯƠNG LUẬN VĂN ĐẠI HỌC, CAO HỌC VÀ LUẬN ÁN TIẾN SĨ	161
PHỤ LỤC CỦA CHƯƠNG 3	165
Phụ lục 1: Giá trị $D_{n, \alpha}$ (Trong Kolmogorov-Smirnov Test)	165
Phụ lục 2: Giá trị phân phối T	166
Phụ lục 3: Phân phối F	167
Phụ lục 4: Độ chính xác và cỡ mẫu trong phân tích phương sai	168
Phụ lục 5: Xác suất (%) của phân phối chuẩn Z	173

DANH SÁCH BẢNG

Bảng 3.1: Hàm lượng khoa học của các loại bài báo khoa học khác nhau (theo cấp độ từ 1 - cao đến 6 - thấp)	14
Bảng 4.1: Lược đồ phương pháp thu và phân tích số liệu cho đề cương nghiên cứu khoa học	38
Bảng 4.2: Hệ số tiêu tốn thức ăn (eFCR) của 30 ao cá tra	52
Bảng 4.3: Giá trị eFCR của 2 nhóm ao nuôi cá tra	56
Bảng 4.4: Khối lượng cá thu hoạch trong 4 thí nghiệm thức ăn khác nhau	60
Bảng 4.5: Số liệu về tốc độ tăng trưởng tuyệt đối (g/ngày) của 3 nghiệm thức thí nghiệm	73
Bảng 4.6: Kết quả phân tích tốc độ tăng trưởng (g/ngày) của 3 nghiệm thức thí nghiệm theo phương pháp tính toán đúng	74
Bảng 4.7: Kết quả phân tích tốc độ tăng trưởng tuyệt đối (g/ngày) của 3 nghiệm thức thí nghiệm theo phương pháp tính toán sai	74
Bảng 5.1: So sánh các đặc tính của nghiên cứu định tính và định lượng	85
Bảng 5.2: Phiếu đánh giá đề xuất (hay đề cương tổng quát) đề tài KHCN cấp Bộ, Bộ Giáo dục và Đào tạo (dựa theo mức độ đạt và không đạt)	92
Bảng 5.3: Phiếu đánh giá hồ sơ đề tài khoa học và công nghệ cấp Bộ của Bộ Giáo dục và Đào tạo (đề cương chi tiết)	94

DANH SÁCH HÌNH

Hình 2.1:	Mô phỏng tiến trình thực hiện đề tài nghiên cứu khoa học	8
Hình 3.1:	Mô phỏng ý nghĩa của chỉ số h-index	17
Hình 3.2:	Một số loại tài liệu dùng trong nghiên cứu khoa học phổ biến sách, sách chủ biên, tạp chí và kỷ yếu hội nghị	19
Hình 4.1:	Bố trí thí nghiệm theo CRD; (a) tối ưu hơn (b)	34
Hình 4.2:	Bố trí thí nghiệm khối hoàn toàn ngẫu nhiên (RCBD)	36
Hình 4.3:	Chọn mẫu hoàn toàn ngẫu nhiên	40
Hình 4.4:	Chọn mẫu theo hệ thống	41
Hình 4.5:	Chọn mẫu theo phân tầng	42
Hình 4.6:	Chọn mẫu theo cụm	43
Hình 4.7:	Chọn mẫu nhiều giai đoạn	44
Hình 4.8:	Chọn mẫu thuận tiện	45
Hình 4.9:	Chọn mẫu hạn ngạch	46
Hình 4.10:	Chọn mẫu có chủ đích	47
Hình 4.11:	Chọn mẫu thông qua giới thiệu	48
Hình 5.1:	Mô phỏng mối liên kết giữa nội dung, mục tiêu và chủ đề của đề cương nghiên cứu	80
Hình 5.2:	Tiến trình và cấu trúc viết lược khảo tài liệu	84
Hình 6.1:	Tỉ lệ giữa công trình nghiên cứu với công bố khoa học, đọc và trích dẫn	97
Hình 7.1:	Báo cáo đề dẫn và báo cáo theo tiểu ban tại hội nghị khoa học quốc tế	112
Hình 7.2:	Mô phỏng mức độ chú ý của người nghe báo cáo trực tiếp (thời gian giữa báo cáo cũng là thời điểm nội dung chính của báo cáo được trình bày)	113
Hình 7.3:	Mô phỏng thời gian nhớ thông tin của người nghe theo cách trình bày của báo cáo	114
Hình 7.4:	Mô phỏng vị trí treo báo tường (Poster) của hội nghị khoa học	117
Hình 7.5:	Mô phỏng mẫu báo tường chuẩn (standard) của các hội nghị khoa học	119
Hình 8.1:	Các dạng truyền thông kết quả nghiên cứu: họp báo và báo cáo tại hội nghị/hội thảo	124

Chương 1: GIỚI THIỆU

Nguyễn Thanh Phương¹, Võ Nam Sơn¹ và Trần Thanh Điện²

¹*Khoa Khoa học và Công nghệ biển, Trường Thủy sản*

²*Tạp chí Khoa học và Nhà xuất bản Đại học Cần Thơ
Trường Đại học Cần Thơ*

1.1 GIỚI THIỆU

Khoa học và nghiên cứu khoa học (NCKH) là những thành phần thiết yếu trong quá trình phát triển. Người làm NCKH (*nhà khoa học, giảng viên, sinh viên, nghiên cứu sinh,...*) luôn mong muốn các kết quả của hoạt động nghiên cứu được công bố để cung cấp thêm nguồn kiến thức cho con người và các giải pháp kỹ thuật được ứng dụng vào thực tiễn đời sống xã hội. Nghiên cứu khoa học là một quá trình của những người làm nghiên cứu và các công việc nghiên cứu. Nghiên cứu khoa học có những nguyên lý chung, nhưng mỗi lĩnh vực của đời sống xã hội cần tính chuyên môn của người làm nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu phù hợp mới tạo ra được kết quả tốt.

Năng lực NCKH của từng người phải được rèn luyện trong quá trình học tập chuyên môn, vì vậy các cơ sở giáo dục và đào tạo (*nhất là các trường đại học*) luôn quan tâm đến việc giảng dạy học phần về phương pháp luận NCKH. Tùy theo cơ sở đào tạo và lĩnh vực đào tạo, mà nội dung và tên gọi học phần khác nhau, phổ biến như phương pháp luận NCKH, phương pháp NCKH và viết báo cáo, phương pháp thí nghiệm và viết báo cáo khoa học,... hay trong trường hợp của giáo trình này là “**Phương pháp Nghiên cứu khoa học và Truyền thông**” dành cho các ngành thuộc lĩnh vực thủy sản. Giáo trình này được viết để làm tài liệu giảng dạy chung cho các ngành thủy sản ở các trình độ khác nhau như đại học, thạc sĩ và tiến sĩ.

1.2 CẤU TRÚC GIÁO TRÌNH

Giáo trình được viết theo cách kết hợp nội dung mang tính lý thuyết, nguyên lý và kết hợp với các hướng dẫn cụ thể để người học và người đọc dễ hiểu và có thể ứng dụng. Giáo trình gồm các chương:

Chương 1: Giới thiệu

Chương 2: Định nghĩa và khái niệm

Chương 3: Tài liệu và phương pháp sử dụng trong nghiên cứu

Chương 4: Phương pháp thí nghiệm và phân tích số liệu

Chương 5: Phương pháp xây dựng đề cương nghiên cứu khoa học

Chương 6: Phương pháp viết báo cáo khoa học

Chương 7: Phương pháp trình bày báo cáo khoa học

Chương 8: Truyền thông kết quả nghiên cứu khoa học

Chương Phụ lục

1.3 PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY

Học phần được giảng dạy kết hợp giữa giảng bài trên lớp, bài tập tại lớp và bài tập chuẩn bị trước (bài tập ở nhà). Người học cần xem bài trước khi đến lớp để theo dõi bài giảng nhanh và dễ hiểu.

Đánh giá học phần sẽ theo hình thức thi viết bao gồm trả lời câu hỏi ngắn kết hợp trắc nghiệm; kiểm tra giữa kỳ và cuối kỳ. Hình thức đánh giá có thể thay đổi theo từng học kỳ và do cán bộ giảng dạy quyết định và thông báo đến người học.

1.4 TÀI LIỆU THAM KHẢO NGOÀI GIÁO TRÌNH

Bên cạnh Giáo trình “Phương pháp nghiên cứu khoa học và truyền thông” (Scientific Research Methodology and Communication) được sử dụng làm tài liệu chính của học phần này, người học có thể tham khảo thêm các tài liệu sau đây:

1) Sơn, V. V. (Chủ biên), Phương, N. T., & Hương, Đ. T. T. (2015). *Thống kê ứng dụng trong nuôi trồng thủy sản (Applied statistics in aquaculture)*. Nhà xuất bản Đại học Cần Thơ. 180 trang.

2) Sơn, V. V., & Phương, N. T. (2016). *Thống kê đa biến ứng dụng trong nuôi trồng thủy sản (Applied multivariate statistics in aquaculture)*. Nhà xuất bản Đại học Cần Thơ. 132 trang.

3) Yossa, R. (2014) Writing a Scientific Manuscript from Original Aquaculture Research. *Journal of Applied Aquaculture*, 26:4, 293-309, DOI: 10.1080/10454438.2014.965572.

4) Yossa, R., & Verdegem, M. (2015). Misuse of multiple comparison tests and underuse of contrast procedures in aquaculture publications. *Aquaculture*, 437, 344–350.

5) Youdeowei, A., Stapleton, P., & Obubo, R., (eds.). (2012). *Scientific Writing for Agricultural Research Scientists – A Training Resource Manual*, Wageningen, The Netherlands: CTA. 190 pages.

6) Wallwork, A. (2016). *English for Writing Research Papers*. 2nd Edition. Springer. 377 pages.